

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Новака Валерія Миколайовича
«Механізми інформаційних комунікацій сучасного суспільства», подану до
захисту на засіданні Спеціалізованої вченої ради
Д 64.062.09 у Національному аерокосмічному університеті «Харківському
авіаційному інституті» на здобуття наукового ступеня кандидата наук з
державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного
управління

Актуальність теми дисертаційної роботи

Актуальність дисертаційного дослідження обумовлена сетевізацією поширення інформації в сучасному суспільстві. Однією з основних його характеристик є активна експансія мережевих інформаційних технологій, що неминуче супроводжується становленням нових форм соціальності та засобів життєдіяльності, зокрема комунікації, як квінтесенція, суті людської взаємодії. Найбільш яскравим проявом впровадження цих технологій є мережа Інтернет, яка нині суттєво змінює характер комунікацій. Виникли небачені раніше форми мережевої комунікації, які якісно змінюють форми суспільної комунікації і являють собою соціокультурні новації, здатні впливати на життєві світи індивідів і функціональність суспільства в цілому. Формується нова комунікаційна культура, в якій людина, маючи доступ до новітніх технологій, стає актором, що впливає не лише на свою життєдіяльність, а й на розвиток структур та функцій суспільства. У зв'язку з цим і з теоретичної, і з практичної точки зору важливим є розгляд вразливостей сучасних комунікацій, включаючи як уразливості у вигляді наростання дисфункціональної складності Інтернету, так і вразливості індивідуальних і колективних акторів, що діють у мережі.

Як джерело нових уразливостей суспільства розглядається сама природа складних систем, які набувають властивостей саморефлексії. Комунікаційні новації багато в чому пов'язані з технічним розвитком, при цьому вразливості комунікацій виявляють себе найбільш значуще саме в умовах мережевого суспільства з підвищеним значенням інформації, і життєдіяльність людини залежить від необхідності її відбору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державний реєстраційний номер 0112U002587), що розробляється Національним університетом цивільного захисту України. Конкретно дисертантом проаналізовано заходи вдосконалення механізмів інформаційних комунікацій сучасного суспільства.

Ступінь обґрунтованості й достовірності основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що викладені в дисертації, є логічними і послідовними. Обґрунтованість представлених здобувачем наукових положень базується на аналізі інформаційно-нормативної бази, законодавчих актів України, вітчизняних і зарубіжних публікацій.

Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорії державного управління, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань удосконалення механізмів інформаційних комунікацій сучасного суспільства.

Ознайомившись з дисертацією Новака Валерія Миколайовича, зазначимо, що робота відрізняється змістовністю, логічною побудовою викладенням матеріалу, комплексним розкриттям досліджуваної проблеми. Завдяки цьому автор досяг поставленої перед собою мети дослідження.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів інформаційних комунікацій сучасного суспільства.

Для реалізації мети й завдань дослідження використовувалася сучасна наукова методологія, заснована на принципах: системного підходу, специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття

цілісності об'єкта і механізмів, що її забезпечують, на виділення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх в єдину теоретичну картину.

Автором використано низку наукових методів, зокрема: гіпотетико-дедуктивний метод формування методології дисертаційного дослідження, який дав змогу сформулювати гіпотезу дослідження, побудувати евристичні моделі формування механізмів інформаційних комунікацій сучасного суспільства.

Дедуктивний доказ висунутої гіпотези дослідження не тільки підтвердив правильність формування його методології, справедливість висновків, а й дав можливість також висунути й верифікувати практичні рекомендації з удосконалення досліджуваного об'єкта, а також:

- провести структурно-функціональний аналіз, сутність якого полягає у виділенні елементів системи інформаційних комунікацій сучасного суспільства;
- визначити ряд порівняльних методів, що надали можливість аналізу стандартів і механізмів інформаційних комунікацій сучасного суспільства;
- впровадити: статистичний метод, що дав змогу розкрити реальні й точні факти стану досліджуваного об'єкта;
- прогностичний метод, за допомогою якого визначено більш віддалені перспективи його розвитку;
- теоретико-концептуальний метод, що визначив напрям дослідження, втілений в аналізі функцій, структури та параметрів об'єкта, та дав змогу позначити, осмислити, описати та порівняти роль механізмів інформаційних комунікацій сучасного суспільства, уточнити їх функції в діяльності кожної з підсистем, оцінити результати управлінського впливу, виявити перспективи й механізми.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні наукового завдання щодо розвитку теоретичних засад та обґрунтуванні науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення механізмів інформаційних комунікацій сучасного суспільства.

Автором вперше: запропоновано модель управління інформаційною безпекою, що включає в себеосновні елементи системи управління, які взаємодіють на основі рівневого принципу прийняття та реалізації

управлінського рішення, процесного підходу до комунікації, виявлених факторів ризикової поведінки та типів ризику, де модель орієнтована на синхронізацію ресурсів суб'єктів управління з активізацією управлінського потенціалу соціальних інститутів юридичної відповідальності, експертизи та громадянської участі для оптимізації соціальних ризиків через узгодження спрямованості та швидкості управлінського впливу;

В роботі удосконалено особливості впливу медіа-технологій на систему управління інформаційною безпекою, що полягає як у розширенні зони ризику, так і у зміні управлінських ресурсів суб'єктів управління, через особливості, які зумовлені безальтернативністю використання медіа-технологій, емансипацією інформаційних потоків, темпоральним скороченням презентації та споживання інформаційного сигналу (контенту), доступністю інформації, доместикацією медіа-технологій, а також розширенням технологічних можливостей контролю, комунікацій суб'єктів керування та агрегування ними даних; управління інформаційною безпекою, як цілеспрямованого впливу соціальних інститутів на фактори ризикової поведінки для зниження ймовірності шкоди від інформації щодо здоров'я та розвитку цієї соціальної спільноти, специфіка управлінського впливу якого обумовлена типом ризику, що визначає необхідні управлінські ресурси, статусом суб'єкта ризикової поведінки, що вказує на рівень управлінського рішення, функціоналом соціального інституту як суб'єкта управління, де закладено уявлення про суб'єкт-об'єктну природу ризикової поведінки та її фактори; типологія ризиків, що включає інституційні ризики; рівневий принцип розробки та реалізації управлінських рішень;

В ході дослідження набуло подальшого розвитку:

- універсальні компоненти світових практик забезпечення інформаційної безпеки: змістовний (ціннісний, світоглядний) та процедурний (технології оцінки інформації та обмеження її обігу з метою захисту дітей), де разом з цими компонентами виділено закономірності динаміки затребуваності ресурсів соціальних інститутів;

- управлінський потенціал інституту громадянської активності, що полягає у можливостях моніторингу, збору та обробки громадської думки з

метою конкретизації критеріїв шкоди, виявлення та формування соціального консенсусу щодо них та щодо технологій оцінки шкоди, а також з метою соціального масштабування уваги до проблем інформаційної безпеки, до якої відносяться гнучкість організації, оперативність реакції, висока затребуваність технологічних можливостей комунікування та інтеграції форм активності, стійкість мотивів представників інституту перед деформацією.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені на міжнародних наукових конгресах та науково-практичних конференціях в різних містах України, а також за кордоном.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в наукових працях – 1 колективній монографії, 5 статтях в наукових фахових виданнях, із них 2 статтях – в зарубіжному виданні, – 4 тезах конференцій. Загальний обсяг публікацій автора за темою дослідження – 5,85 др.арк.

У наукових працях в повній мірі відзеркалено всі розділи рецензованої дисертації.

Оцінка оформлення дисертації та автореферату

Дисертація та автореферат оформлені згідно з існуючими вимогами. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. В цілому дисертаційна робота та автореферат, написані літературною українською мовою, легко читаються і сприймається.

Практичне значення дисертаційної роботи

Основні положення й висновки дисертації можуть використовуватися фахівцями під час написання підручників і навчальних посібників, створення навчально-методичної літератури; в роботі органів державної влади та у

процесі удосконалення механізмів інформаційних комунікацій сучасного суспільства.

Теоретичні та практичні напрацювання автора дисертаційного дослідження використано в роботі Міністерства енергетики України (довідка про впровадження №25/1.1-10.1 -20906 від 10.12.2025).

Змістовні пропозиції автора дослідження використано в практичній діяльності Департаменту державного контролю у сфері захисту інформації та кіберзахисту ДДК Адміністрації Держспецзв'язку (довідка про впровадження віж 06.01.2026, №11/04/01-22/2026/1Д)

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи виконане дослідження, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження і побажання:

1. В дисертаційній роботі автором систематизовано зарубіжний досвід регулювання обігу інформації з метою захисту дітей в сучасному суспільстві (п.п. 2.2), але не акцентовано, досвід яких саме країн більше підходить для України.

2. Практичне значення одержаних у роботі результатів дійсно є підґрунтям до удосконалення механізмів інформаційних комунікацій сучасного суспільства, але, на жаль, автором не надано власної оцінки, коли запропоновані напрями удосконалення можуть бути ефективно втілено в Україні.

3. У вступі дисертаційної роботи надається перелік як українських так і закордонних науковців, які займалися дослідженням визначеної проблеми, але відсутнє посилання на їхні наукові праці у списку використаних джерел та літератури у дисертації.

4. Автореферат дисертації повною мірою відображає основні положення її дисертаційного дослідження. Наведені в авторефераті висновки висвітлюють глибину досліджуваної проблеми, викладені в логічній послідовності, а пропозиції достатньо обґрунтовані й відповідають українським реаліям. Однак з

автореферату дисертації не було відображено напрями управління ризиками інформаційних комунікацій сучасного суспільства.

5. В авторефераті дисертаційного дослідження не було відображено особливості впливу медіа-технологій на систему управління інформаційною безпекою, та на жаль бракує статистичного матеріалу за обраною темою, хоча в рукопису їх достатньо.

В той же час слід відзначити, що вказані зауваження ні в якій мірі не знижують загальної наукової і практичної цінності роботи і не впливають на достатньо позитивну оцінку дисертації Новака Валерія Миколайовича.

Загальний висновок

Таким чином, слід зазначити, що дисертаційна робота Новака Валерія Миколайовича «Механізми інформаційних комунікацій сучасного суспільства», відповідає вимогам МОН України, пунктів 9, 10, 11 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 зі змінами, а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки державного управління, що розв'язують конкретну наукову проблему, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктор наук з державного управління, професор

Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Підпис *Едуард Щепанський*
ЗАСВІДЧУЮ
Нач. ВК ХУУП
імені Леоніда Юзькова України

Микола Ванюга